

УДК 336.144

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-6-16>**Посаднєва О.М.***кандидат економічних наук, доцент
Херсонського національного технічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8721-5124>***Волкова О.В.***кандидат економічних наук, доцент
Херсонського національного технічного університету***Posadnieva Oksana***Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Kherson National Technical University***Volkova Olena***Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Kherson National Technical University*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОГО БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ У ПЕРІОДИ ДЕСТРУКТИВНИХ ЗМІН В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ

EFFECTIVENESS OF DOMESTIC BUDGET PLANNING DURING DESTRUCTIVE CHANGES IN THE STATE ECONOMY

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено оцінці ефективності бюджетного планування у періоди економічних криз. Доведено необхідність своєчасного та адекватного реагування на об'єктивне зменшення дохідної частини бюджету. Розглянуто вплив різних чинників на дохідну частину бюджету у процесі його виконання. Проаналізовано дії законодавчої влади під час внесення нею змін до бюджету через настання неочікуваних деструктивних подій в економіці держави. Здійснено огляд виконання планових показників дохідної частини бюджету в періоди макроекономічних потрясінь. Проаналізовано якість внесених змін у планові показники бюджету і причини їх наближення або віддалення від фактичних показників. Доведено необхідність існування резервних коштів задля нівелювання впливу деструктивних подій на збалансованість бюджету. Надано пропозиції щодо збільшення коштів резервного фонду державного бюджету.

Ключові слова: бюджетне планування, державний бюджет, планові доходи, фактичні доходи, виконання бюджету, резервний фонд.

АННОТАЦІЯ

Статья посвящена оценке эффективности бюджетного планирования в периоды экономических кризисов. Доказана необходимость своевременного и адекватного реагирования на объективное уменьшение доходной части бюджета. Рассмотрено влияние разных факторов на доходную часть бюджета в процессе его исполнения. Проанализированы действия законодательной власти при внесении ею изменений в бюджет по причине наступления неожиданных деструктивных событий в экономике государства. Рассмотрено выполнение плановых показателей доходной части бюджета в периоды макроекономических потрясений. Проанализированы качество внесенных изменений в плановые показатели бюджета и причины их приближения или удаления от фактических показателей. Доказана необходимость существования резервных средств для нивелирования влияния деструктивных событий на сбалансированность бюджета. Даны предложения по увеличению средств резервного фонда государственного бюджета.

Ключевые слова: бюджетное планирование, государственный бюджет, плановые доходы, фактические доходы, исполнение бюджета, резервный фонд.

ANNOTATION

The paper considers the effectiveness of the practical implementation of budget planning. The main economic and political factors influencing the quality of budget planning in a crisis economy are highlighted. The quality and efficiency of planning budget indicators during destructive events, internal and external threats are analyzed. The effectiveness of the state budget policy, full and timely implementation of the obligations undertaken by the state depend on effective budget planning. However, the changing macroeconomic situation in the country and global economic challenges are forcing the budget targets to be revised during the fiscal year. The main document of budget planning is the law on the State Budget of Ukraine, and therefore the accuracy, timeliness and completeness of its implementation depends on the quality of preliminary budget planning and the rapid response to destructive changes in the economic environment. Budget revenue planning is a complex financial, economic and political process that takes into account the maximum number of factors that will affect the formation of revenue and expenditure parts of the budget at any level. The state budget of Ukraine, namely the success of its adoption and completeness of implementation, is a «litmus test» of the effectiveness of the Government. The actions of the Government and the legislature should be coordinated and aimed at ensuring a balanced budget in times of economic crisis. The article is devoted to assessing the effectiveness of budget planning in times of economic crisis. It proves the need for timely and adequate response to the objective reduction of the revenue side of the budget. The influence of various factors on the revenue side of the budget in the process of its implementation is considered. The actions of the legislature in making changes to the budget due to the occurrence of unexpected destructive events in the state economy are analyzed. The article reviews the implementation of the planned indicators of the revenue side of the budget during periods of macroeconomic shocks. The quality of changes in the budget targets and the reasons for their approach or departure from the actual indicators are analyzed. The necessity of the existence of reserve funds in order to level the impact of destructive events on the budget balance has been proved. The paper presents proposals to increase the reserve fund of the state budget.

Key words: budget planning, state budget, planned revenues, actual revenues, budget execution, reserve fund.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Бюджетне планування є складним процесом і повинно враховувати багато чинників, які мають прямий або опосередкований вплив на кінцеві показники формування дохідної частини бюджетів різних рівнів. Щорічне дослідження фіскальних ризиків та їхнього впливу на показники державного бюджету України, що здійснюється Міністерством фінансів України, позитивно впливає на якість бюджетного планування, однак воно не може нівелювати наслідки непередбачуваних макроекономічних загроз, таких як пандемія COVID-19. У такому разі дуже важливими є швидке реагування на зовнішні і внутрішні виклики та своєчасне й адекватне внесення змін до державного бюджету задля запобігання негативним, а іноді й катастрофічним наслідкам для економіки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Дослідженням проблематики бюджетного планування займаються багато вітчизняних і зарубіжних учених. Бюджетне планування як визначення балансу між доходами та бажаним соціально-економічним розвитком держави у майбутньому у своїх роботах висвітлювали такі провідні і молоді українські науковці, як: В.Г. Горник, В.В. Шпачук [1], А.В. Дем'янюк [2], А.В. Нечипоренко, В.М. Дудченко [3], В.І. Чугунов [4]. Однак нові макроекономічні виклики потребують здійснення нових досліджень у цій сфері.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – оцінити ефекти внесення змін у планові показники бюджету, які були здійснені задля забезпечення стабілізації економіки в періоди економічних і політичних криз.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Оскільки бюджетне планування акумулює сукупність взаємовідносин у сфері бюджету, які включають визначення основних напрямів та пріоритетів бюджетно-податкової політики, прогнозування і планування бюджетних показників, формування доходів бюджету, використання бюджетних коштів, здійснення контролю за виконанням бюджету для досягнення тактичних і стратегічних цілей [4], то його якість відображається на функціонуванні всієї фінансової екосистеми держави.

Дохідна частина державного бюджету України має визначальний вплив на формування видаткової частини ДБУ і значний вплив на формування місцевих бюджетів. Тому якість і точність планування доходів є необхідною запорукою соціально-економічного розвитку держави у плановому бюджетному періоді. Методики прогнозування основних бюджетоутворюючих податків, які нині використовуються, були затверджені Міністерством фінансів України у 2004 та 2010 рр., а тому є дещо застарілими і не

враховують змін у вітчизняному податковому законодавстві. Окрім того, оскільки виконавцем прогнозів є Міністерство фінансів України, яке відповідає за фінансову політику держави, у деяких прогнозах може прочитуватися політичний підтекст, тобто бажання уряду «сподобатися» виборцям, що негативно відбивається на якості бюджетного планування.

На виконання дохідної частини державного бюджету також значною мірою впливають зовнішньоекономічні чинники, які не завжди є прогнозованими навіть для розвинених економік із довгою історією прогнозування бюджетних ризиків, а для України іноді стають катастрофічними, оскільки у нашої держави немає фінансової «подушки безпеки», як у інших країн із розвинутою економікою.

Розглянемо ефективність бюджетного планування доходів ДБУ починаючи з 2007 р. і прослідкуємо її в усі критичні для вітчизняної економіки роки (рис. 1).

З рис. 1 видно, що найбільше недовиконання дохідної частини державного бюджету спостерігається саме у 2009 р. (-14,52%), при цьому світова фінансова криза була вже наприкінці 2008 р., а уряд адекватно не відреагував на загрозу недоотримання доходів і не вніс відповідні зміни до державного бюджету. У результаті такої бездіяльності дефіцит державного бюджету зріс з 1% у 2007 р. до 6% від ВВП у 2010 р., а загальний борг зріс із 13% до 40% від ВВП [5]. Саме у період цієї фінансово-економічної кризи спостерігалось значне збільшення загальної суми державного боргу України. Необхідність екстреного нарощування зовнішніх і внутрішніх запозичень була продиктована загрозою виникнення бюджетної пустоти – відсутності запланованих доходів за зростання незапланованих видатків.

Бюджетна криза 2014 р. була спричинена як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. За 2014 р. відбулося доволі багато деструктивних подій для економіки України: непідконтрольними стали території, на яких були розташовані великі підприємства, що сплачували значні суми податків до державного бюджету; виникла нагальна необхідність значно збільшити видатки на оборону; спостерігалася значна девальвація гривні за відсутності валютних резервів для її підтримки; «закрився» на той час домінуючий ринок експорту для вітчизняної продукції (ринок Російської Федерації). Усі ці чинники сприяли значному скороченню бюджетних доходів і зростанню бюджетних витрат, однак помилки виходу з минулої кризи були враховані та бюджет був більш збалансованим і краще виконувався, ніж у 2009 р.

Задля запобігання виникненню «бюджетної пустоти» у Бюджетному кодексі України (Глава 9) передбачено можливість і необхідність внесення змін у Закон про державний бюджет України за 10 причинами (ст. 52 БКУ), у тому числі через (рис. 2):

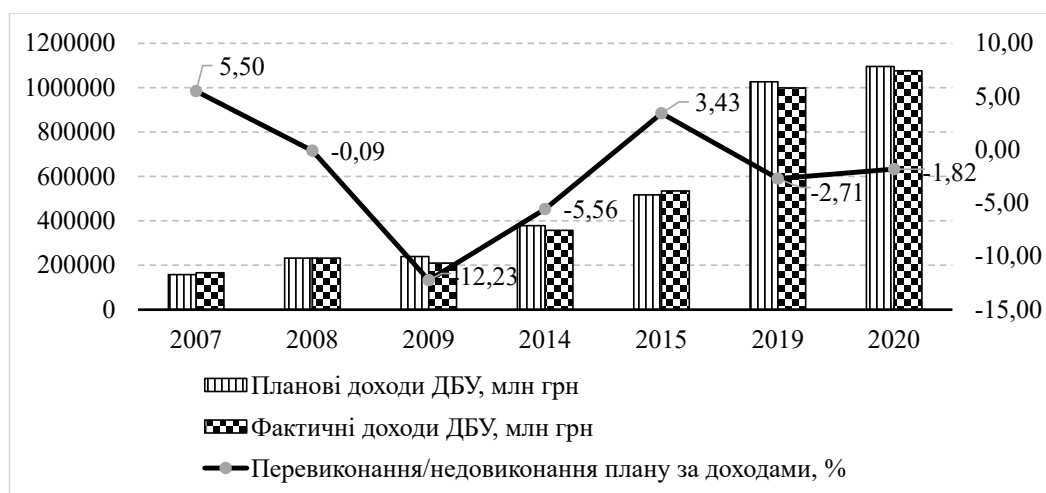

Рис. 1. Динаміка виконання планових показників доходів державного бюджету в періоди економічних та соціально-політичних криз в Україні

Джерело: складено авторами за даними [5–12]

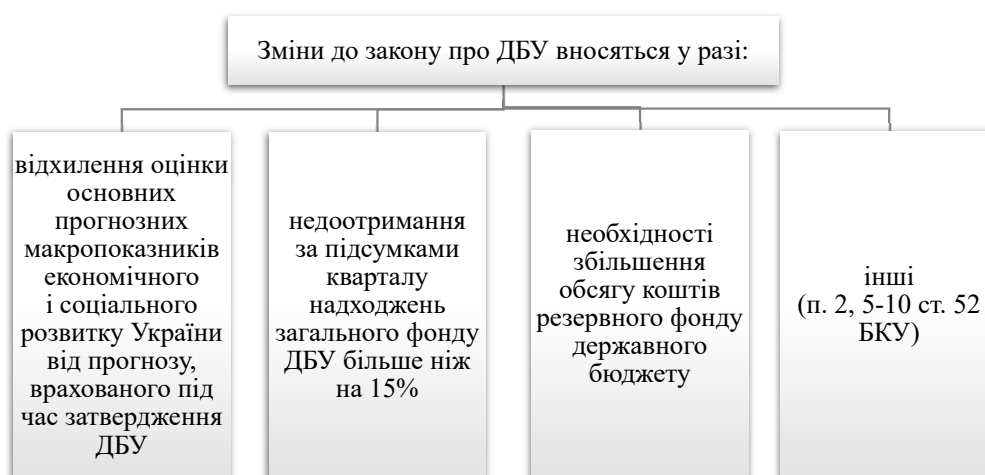

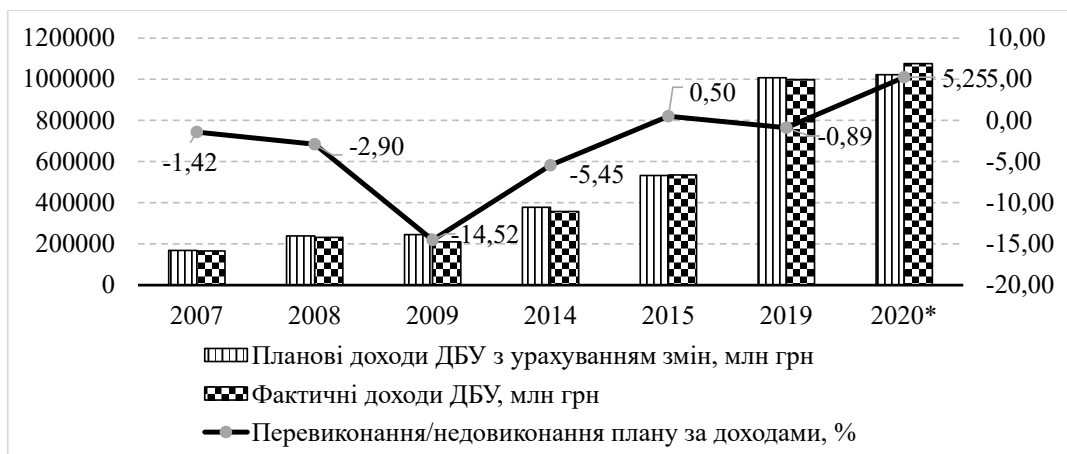
Рис. 2. Причини внесення змін до Закону про державний бюджет, встановлені Бюджетним кодексом України

Джерело: складено авторами за даними [13]

З рисунку видно, що за настання деструктивних подій усередині країни або зовнішніх макроекономічних загроз Закон про державний бюджет України має бути змінений, приведені у відповідність показники доходів, скорочені видатки або збільшений дефіцит із зазначенням джерел його покриття. Такі дії дають змогу попередити бюджетну кризу, у разі настання якої у державному бюджеті може не залишитися коштів для покриття захищених видатків бюджету. У разі настання бюджетної кризи уряд буде вимушений прийняти неефективні економічні рішення щодо здійснення державних запозичень на невигідних для країни умовах, як це сталося у 2009–2010 рр. Тому практика внесення змін у Закон про державний бюджет у періоди економічних криз є нормальною і використовується урядами більшості країн світу. На рис. 3 наведено дані з виконання планових доходів ДБУ з урахуванням внесених до Закону змін.

Як видно з рисунку, можливість внести зміни до Закону про державний бюджет не завжди призводить до наближення планових показників до фактичних. Якщо порівняти якість планування доходів на дату прийняття закону про державний бюджет і протягом його виконання, то отримаємо досить суперечливі результати внесення змін до ДБУ (рис. 4).

З рисунку видно, що до 2014 р. внесені протягом бюджетного року зміни до держбюджету лише погіршували стан його виконання за доходами. Внесення змін скоріше було продиктовано політичними мотивами, ніж економічною доцільністю. Особливо необґрунтованим було збільшення планових доходів бюджету в 2009 р., коли у четвертому кварталі 2008 р. світова фінансова криза обвалила банківську систему більшості країн світу, у тому числі й України. Прийнятий наприкінці 2008 р. бюджет мав бути скоригований у бік зменшення

*Зміни внесено до закону про держбюджет 28.11.20.

Рис. 3. Динаміка виконання планових показників доходів державного бюджету з урахуванням внесених змін у 2007–2020 рр.

Джерело: складено авторами за даними [5–12]

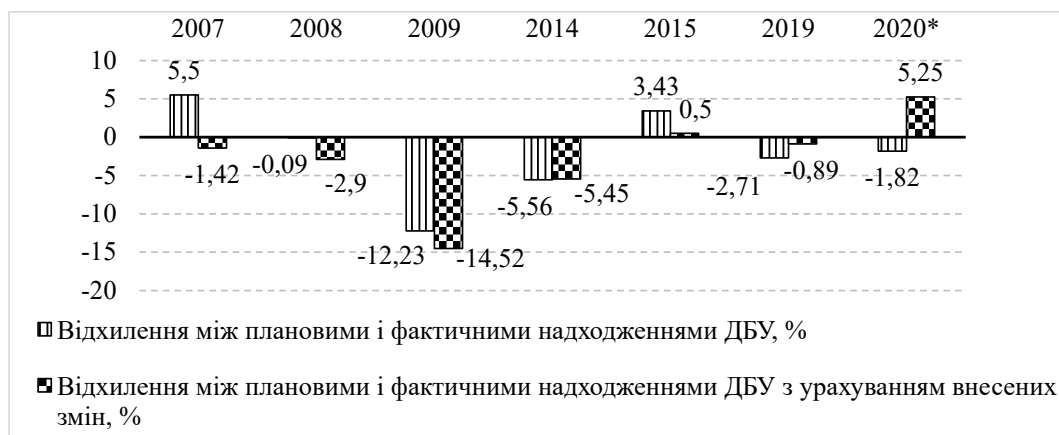

Рис. 4. Відхилення фактичних показників доходів ДБУ від планових у 2007–2020 рр.

Джерело: складено авторами за даними рис. 1 і 3

витрат через очікуване зменшення доходів, однак цього не відбулося, наслідками таких дій (або бездіяльності) стали безпрецедентний до цього дефіцит державного бюджету і значне нарощування суми державного боргу.

Починаючи з 2014 р. зміни, які вносилися до державного бюджету, здебільшого наближали планові доходи до реально отриманих, тому що вони вносилися дійсно через причини, вказані у ст. 52 БКУ.

Економічна криза 2020 р., спричинена коронавірусом, змусила Верховну Раду України (далі – ВРУ) неодноразово переглядати держбюджет задля коригування дохідної його частини, у підсумку наприкінці року ми отримали перевиконання доходів бюджету на 5,25% (рис. 5).

Загальна кількість прийнятих поправок до Закону про державний бюджет України на 2020 р. – 15, із них сім стосуються коригування доходів бюджету. Це рекордна кількість поправок до основного закону бюджетного року. Така кількість змін спричинена повною невизначеністю, пов'язаною з перспективами поширення

хвороби і вимушеними обмеженнями в економічній діяльності суб'єктів господарювання.

Нинішня світова економічна криза, спричинена коронавірусом, особливо гостро відіб'ється на економіках тих країн, де немає фінансової «подушки безпеки», до яких належить і Україна. Повний локдаун весни 2020 р. призвів до критичного недоотримання податкових доходів. Окрім того, вимушено збільшений резервний фонд був спрямований на незаплановані на початку року видатки. Позитивним чинником для державного бюджету стало те, що уряд вчасно відреагував на загрози недоотримання бюджетних доходів і декілька разів переглядав бюджет на 2020 р., що дало змогу вчасно скоротити і перерозподілити видатки бюджету та майже виконати бюджетні показники за доходами, які були заплановані на початку 2020 р., і навіть перевиконати «відкориговані» показники доходів державного бюджету, які були прийняті у середині 2020 р.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

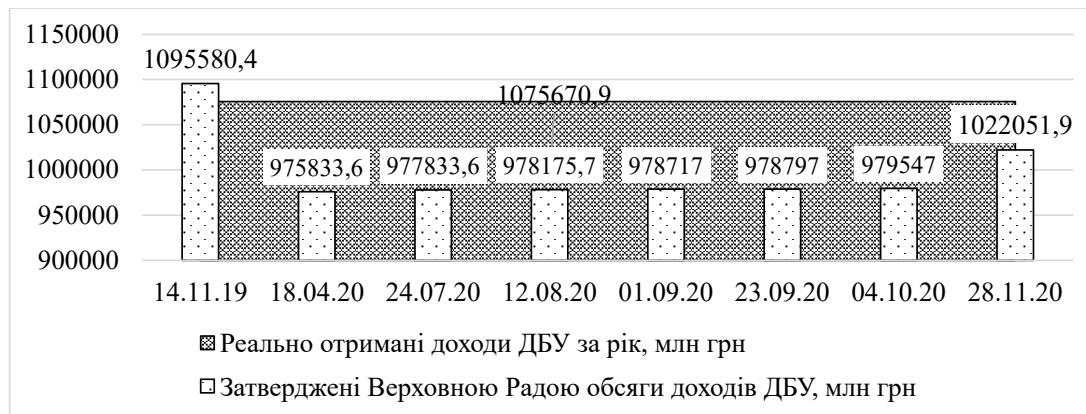

Рис. 5. Фактичні та планові (з урахуванням внесених змін) показники виконання державного бюджету України у 2020 р.

Джерело: складено авторами за даними [12; 14]

Недостатня точність планування або свідоме завищення доходів державного бюджету завжди призводить до вимушеного корегування видаткової частини бюджету або до зростання дефіциту бюджету та віднаходження джерел його фінансування. Також в Україні завжди існують ризики політичної зацікавленості у збільшенні соціальних видатків бюджету задля підвищення рейтингу деяких політичних сил або окремих особистостей перед виборами Президента та депутатів Верховної Ради. Свідоме економічно необґрунтоване збільшення соціальних видатків завжди тягне за собою необхідність штучного завищення бюджетних доходів, а в процесі виконання бюджету – недовиконання видаткової частини за іншими видатками через брак коштів на єдиному казначейському рахунку.

Окрім цього, є й внутрішні і зовнішні фіскальні ризики, які у разі їх реалізації зменшують доходи бюджету або збільшують його видатки, що також призводить до незбалансованості бюджету. Також існують і непередбачувані фіскальні ризики, які є додатковим видатковим навантаженням на бюджет. У більшості розвинених країн світу для запобігання негативному впливу деструктивних подій існує резервний фонд, який допомагає здолати дисбаланси у бюджеті. В Україні розмір резервного фонду встановлений у межах 1% обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету, але, як показала практика під час пандемії, цього резервного фонду недостатньо для покриття непередбачуваних видатків. Тим паче граничний розмір в 1% передбачає можливість виділення набагато меншого розміру коштів, наприклад у 2016 р. у резервний фонд державного бюджету було виділено 0,2% обсягу видатків загального фонду. Майже всі кошти резервного фонду протягом бюджетного року освоюються, а тому немає можливості сформувати резерви у дійсно достатньому обсязі, які б могли бути використані у разі реалізації масштабних макроекономічних загроз.

Тому, на нашу думку, окрім швидкого й адекватного законодавчого реагування та вне-

сення змін до державного бюджету за настання деструктивних подій, потрібно мати достатньо коштів у резервному фонді задля фінансування непередбачуваних видатків. Оскільки фіскальна спроможність державного бюджету України є досить обмеженою, то вважаємо за необхідне встановити розмір резервного фонду державного бюджету не в межах 1% від видатків загального фонду, а і розмірі 1% з правом перенесення невикористаних коштів резервного фонду на наступний бюджетний період і їх подальшого щорічного накопичення. Таким чином, зросте можливість фінансування надзвичайних видатків без залучення кредитних коштів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Горник В.Г., Шпачук В.В. Шляхи впровадження середньострокового бюджетного планування як механізму узгодження соціально-економічної та бюджетної політик. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія «Державне управління»*. 2020. № 1. С. 24–30.
2. Дем'янюк А.В. Бюджетне планування та прогнозування: сучасний стан та перспективи здійснення. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 48–3. С. 58–62. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/38186> (дата звернення: 03.12.2021).
3. Нечипоренко А.В., Дудченко В.М. Середньострокове бюджетне планування в Україні: проблеми та перспективи реалізації. *Бізнес Інформ*. 2021. № 4. С. 190–195.
4. Чугунов В.І. Бюджетне планування як складова соціально-економічного розвитку країни. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/210.pdf (дата звернення: 03.12.2021).
5. Звітність. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 04.12.2021).
6. Про Державний бюджет України на 2008 рік : Закон України від 28.12.2007 № 107-VI. Дата оновлення: 24.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-17#Text> (дата звернення: 30.11.2021).
7. Про Державний бюджет України на 2009 рік : Закон України від 26.12.2008 № 835-VI. Дата оновлення: 23.12.2009.

- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-17/ed20091223#Text> (дата звернення: 30.11.2021).
8. Про Державний бюджет України на 2014 рік : Закон України від 16.01.2014 № 719-VII. Дата оновлення: 15.04.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-18#Text> (дата звернення: 30.11.2021).
  9. Про Державний бюджет України на 2015 рік : Закон України від 28.12.2014 № 80-VIII. Дата оновлення: 29.12.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80-19#Text> (дата звернення: 30.11.2021).
  10. Про Державний бюджет України на 2019 рік : Закон України від 23.11.2018 № 2629-VIII. Дата оновлення: 13.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19#Text> (дата звернення: 30.11.2021).
  11. Про Державний бюджет України на 2020 рік : Закон України від 14.11.2019 № 294-IX. Дата оновлення: 10.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text> (дата звернення: 30.11.2021).
  12. Про Державний бюджет України на 2021 рік : Закон України від 15.12.2020 № 1082-IX. Дата оновлення: 15.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text> (дата звернення: 01.12.2021).
  13. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. Дата оновлення: 10.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
  14. Виконання Державного бюджету України за доходами, надходження до місцевих бюджетів та ЄСВ. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/2020-5> (дата звернення: 03.12.2021).
  4. Chughunov V. I. (2020) Bjudzhetne planuvannja jak skladova socialjno-ekonomichnogho rozvytku krajiny [Budget planning as a component of socio-economic development of the country]. *Efektivna ekonomika*, no. 12. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/210.pdf (accessed 03 December 2021).
  5. Zvitnistj [Reporting]. Derzhavna kaznachejsjka sluzhba Ukrainy. Available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (accessed 04 December 2021).
  6. Pro Derzhavnyj bjudzhet Ukrainy na 2008 rik: Zakon Ukrainy vid 28.12.2007 r. № 107-VI. Data onovlennja: 24.10.2020. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-17#Text> (accessed 30 November 2021).
  7. Pro Derzhavnyj bjudzhet Ukrainy na 2009 rik: Zakon Ukrainy vid 26.12.2008 r. № 835-VI. Data onovlennja: 23.12.2009. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-17/ed20091223#Text> (accessed 30 November 2021).
  8. Pro Derzhavnyj bjudzhet Ukrainy na 2014 rik: Zakon Ukrainy vid 16.01.2014 r. № 719-VII. Data onovlennja: 15.04.2016. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-18#Text> (accessed 30 November 2021).
  9. Pro Derzhavnyj bjudzhet Ukrainy na 2015 rik : Zakon Ukrainy vid 28.12.2014 r. № 80-VIII. Data onovlennja: 29.12.2015. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80-19#Text> (accessed 30 November 2021).
  10. Pro Derzhavnyj bjudzhet Ukrainy na 2019 rik: Zakon Ukrainy vid 23.11.2018 r. № 2629-VIII. Data onovlennja: 13.12.2019. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19#Text> (accessed 30 November 2021).
  11. Pro Derzhavnyj bjudzhet Ukrainy na 2020 rik : Zakon Ukrainy vid 14.11.2019 r. № 294-IX. Data onovlennja: 10.12.2020. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text> (accessed 30 November 2021).
  12. Pro Derzhavnyj bjudzhet Ukrainy na 2021 rik: Zakon Ukrainy vid 15.12.2020 r. № 1082-IX. Data onovlennja: 15.12.2020. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text> (accessed 01 December 2021).
  13. Biudzhetnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 r. № 2456-VI. Data onovlennja: 10.11.2021. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (accessed 03 December 2021).
  14. Vykonnannja Derzhavnogho bjudzhetu Ukrainy za dokhodamy, nadkhodzhennja do miscevykh bjudzhetiv ta JeSV [Execution of the State Budget of Ukraine by revenues, revenues to local budgets and SSC]. *Derzhavna kaznachejsjka sluzhba Ukrainy*. Available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/2020-5> (accessed 03 December 2021).

REFERENCES:

1. Ghornyk V.Gh., Shpachuk V.V. (2020) Shljakhy vprovadzhenja serednjostrokovogho bjudzhetnogho planuvannja jak mekhanizmu uzghodzhennja socialjno-ekonomichnoji ta bjudzhetnoji polityk [Ways to implement medium-term budget planning as a mechanism for coordinating socio-economic and budgetary policies]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadsjkogho. Serija: Derzhavne upravlinnja*, no. 1, pp. 24–30.
2. Demianchuk O. I. (2018) Serednyostrokovye biudzhetne planuvannja v Ukraini [Medium-Term Budget Planning in Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. Serija «*Ekonomika*», no. 10, pp. 52–59.
3. Nechyporenko A. V., Dudchenko V. M. (2021) Serednjostrokovye bjudzhetne planuvannja v Ukraini: problemy ta perspektivy realizacii [Medium-term budget planning in Ukraine: problems and prospects for implementation]. *Business Inform*, no. 4, pp. 190–195.